

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

Het beleidsdocument Risicomanagement is op 1 april 2014 door uw raad vastgesteld. Deze nota bevat het beleid dat de gemeente Dalfsen hanteert om haar risico's te managen en is een basis voor deze paragraaf weerstandsvermogen. Met dit beleid zijn kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen. In 2019 zal dit beleid worden geëvalueerd. In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

"De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie".

Uit deze definitie volgt dat een risico de volgende drie elementen bevat:

- 1) *Een kans op het optreden van een gebeurtenis ($p < 1$)*
Het gaat hier dus om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) *Negatief gevolg*
De negatieve gevolgen van een risico kunnen zowel financieel als niet financieel van aard zijn. We richten ons echter hoofdzakelijk op het in kaart brengen van de financiële gevolgen die de gebeurtenissen met zich meebrengen. Risico's die mogelijk leiden tot aantasting van het imago van de gemeente dan wel andere niet-financiële gevolgen te weeg kunnen brengen, worden niet gekwantificeerd.
- 3) *Een betrokkene, voor wiens rekening de negatieve gevolgen komen*
De betrokkene is hierbij de gemeente Dalfsen als organisatie.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is het cyclische proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is het volgende proces doorlopen. Allereerst is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd. Vervolgens zijn de risico's gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 30.800$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 30.800 < x > € 123.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 123.000 < x > € 308.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 308.000 < x > € 616.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 616.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico danwel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt de doorvertaling naar het weerstandsvermogen gemaakt.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Risico	Risico Score
Open-einde-regelingen sociaal domein	20
Ontwikkeling gemeentefonds	16
Exploitatierisico bij verbonden partijen	12
Naheffing door belastingdienst	12
Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	10
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	10
Kosten voormalig personeel en aanspraak wachtgelduitkering wethouders	10
Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen	8
Rampen en crises	8
Claims en aansprakelijkheidstellingen	6

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren. Om daar aanspraak op te maken moet het tekort op het bijstandsbudget groter zijn dan 5% of 30 euro per inwoner (BUIG-uitkering).
2. De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om een budgetplafond in te stellen met als gevolg dat wachtlijsten ontstaan voor bepaalde voorzieningen. Dit is echter een uiterst onwenselijke situatie in die gevallen dat zorg geboden moet worden.
3. Per geval kritisch beoordelen of de kosten door gemeente vergoed moeten worden of dat er een andere meer voor de hand liggende voorziening is (bijv. Zorgverzekeringswet).
4. Beleidsinhoudelijk worden verschillende maatregelen genomen, zoals de inzet op preventie en vroegsignalering, bieden van passende en duurzame oplossingen en het bevorderen van participatie.

Oorzaak:

Als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen, maar financieel wel verantwoordelijk.

Gevolg:

Het budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. Bij het vaststellen van de Perspectiefnota 2018-2021 is de stelpost voor het opvangen van tegenvallers bij de algemene uitkering ingezet voor structurele uitgaven.

Beheersmaatregelen

1. Bij de periodieke circulaire van het ministerie worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.
2. Loon- en prijsontwikkelingen die binnen de algemene uitkering zijn te traceren, worden afzonderlijk als een stelpost in de begroting opgenomen. Hiermee kunnen toekomstige loon- en prijsstijgingen worden opgevangen.

Oorzaak:

- Bestaande verdelingsmaatstaven ontwikkelen zich anders dan geraamd.
- De verdeling door het Rijk wordt herzien.
- Het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds.

Gevolg:

Gelet op de omvang van het gemeentefonds kunnen wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact hebben op de gemeentelijke financiën.

Exploitatierisico bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. Door de beleidsmedewerker concerncontrol wordt hier toezicht op gehouden.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Wij kunnen geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

Naheffing door belastingdienst

Mogelijke naheffing in het kader van BTW, BTW Compensatiefonds, Werkkostenregeling (WKR) en Vennootschapsbelasting (VPB) bij het niet goed toepassen van de regelgeving.

Beheersmaatregelen

1. Om de fiscale positie in de organisatie te versterken zijn de extra middelen die in 2017 zijn toegekend ingezet ten behoeve van inhuur expertise op het gebied van fiscaliteit. In samenspraak met deze fiscaal specialist wordt beoordeeld op welke wijze het toegekende budget het beste structureel ingezet kan worden.
2. De financieel adviseurs hebben een training fiscaliteit gevolgd.
3. In het sjabloon voor B&W-voorstellen wordt extra aandacht gevraagd voor fiscale gevolgen.
4. De interne controle op processen fiscaliteit zijn uitgebreid.

Oorzaak:

De fiscale componenten zijn nog niet optimaal geborgd in onze organisatie.

Gevolg:

De belastingdienst kan bij een boekencontrole over meerdere jaren een naheffing opleggen en eventueel ook boetes.

Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel

Als gevolg van een aantrekkende arbeidsmarkt kan het voor bepaalde functies/functiegroepen lastig zijn om gekwalificeerd personeel te vinden.

(Maatregel)Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel

1. Er wordt een onderzoek gestart naar de arbeidsmarktpositie van de gemeente Dalfsen in de regio. Op basis van het onderzoek worden concrete instrumenten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan het 'aantrekkelijk werkgeverschap'.
2. We sluiten raamovereenkomsten af met uitzendbureau's om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opengesteld.

Oorzaak:

Een aantrekkende arbeidsmarkt.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures. Dit kan leiden tot het vaker inzetten van een arbeidsmarkttoelage of een hogere inschaling in de functieschaal.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De gemeente is verplicht elk ernstig datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregel

- 1: De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall om onbevoegde toegang te voorkomen.
- 2: Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
- 3: Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
- 4: Er is een functionaris gegevensbescherming benoemd en een Chief Information Security Officer. Zij werken intensief samen op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

- Aanvallen van buitenaf via ransome, malware en hackers.
- Binnen de gemeente wordt dagelijks een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt met het risico op het ontstaan van een datalek.

Gevolg:

Er kunnen forse boetes worden opgelegd en de gemeente kan aansprakelijk worden gesteld. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.

Kosten voormalig personeel en aanspraak wachtgelduitkering wethouders

Het is in de afgelopen jaren incidenteel voorgekomen dat een vaststellingsovereenkomst is opgesteld met daarin een financiële component.

Daarnaast lopen we het risico dat wethouders aanspraak maken op een wachtgelduitkering (maximaal 36 maanden).

Beheersmaatregel

- Bij de werving- en selectie van personeel is vanaf schaal 10 een assessment een verplicht onderdeel van de procedure.
- Er wordt toegezien op de juiste toepassing van de 'goed gepraat' gesprekscyclus.
- Voor wat betreft de wachtgelduitkeringen zijn geen beheersmaatregelen getroffen.

Oorzaak:

- De gemeente is zelf risicodragers voor WW uitkeringen.
- Het beëindigen van een dienstverband door een arbeidsconflict.
- Voor de aanspraken op een wachtgelduitkering zijn wij eigen risicodragers.

Gevolg:

Bij een vaststellingsovereenkomst wordt een financiële compensatie overeengekomen. Een wachtgelduitkering leidt tot een financiële verplichting voor de gemeente waar in de begroting geen rekening mee is gehouden.

Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen

Het gaat met name over de zogenaamde 2b diensten zoals het inhuren van personeel. Binnen de gemeente zijn een groot aantal functionarissen betrokken bij de inkoop en aanbesteding.

Beheersmaatregelen

1. Sinds 1 april 2018 maken wij op het gebied van inkoop gebruik van de dienstverlening van het Shared Service Centrum ONS. Hiermee is een stap gezet in de verdere professionalisering van de inkoopfunctie.
2. Europese aanbestedingen worden met deskundige begeleiding gedaan.
3. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
4. In het controleprotocol is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie van de accountant.

Oorzaak:

- De inkoopfunctie is nog niet optimaal geborgd en versnipperd in de organisatie.

Gevolg:

- Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente worden veroordeeld tot het vergoeden van de financiële schade.
- Gevolgde procedures kunnen door aanbestedende partijen worden afgekeurd of achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

Rampen en crises

De gemeente kan getroffen worden door verschillende typen rampen en zal adequaat moeten optreden om dit te bestrijden en voorkomen van letsel en schade.

(Maatregel)Rampen en crises

1. Binnen de Veiligheidsregio IJsselland werken gemeenten samen ter bestrijding van rampen en zijn actief met voorlichtingscampagnes en het bewustwording van zelfredzaamheden van de inwoners.
2. De gemeente draagt zorg voor een opgeleide en geoefende crisisstaf.

Oorzaak:

Er kunnen zich verschillende omstandigheden voordoen die leiden tot een ramp/crises.

Gevolg:

Er kan sprake zijn van sprake schade aan gebouwen, terreinen, natuurgebieden wat kan leiden tot maatschappelijke onrust en verstoring van de openbare orde en het dagelijks leven. Voor dergelijke rampen en crises is de gemeente niet verzekerd.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico.

Beheersmaatregelen

De gemeente is verzekerd voor dergelijke aansprakelijkheidsstellingen. Wel geldt er binnen de aansprakelijkheidsverzekering een eigen risico van € 2.500. Vooral veel materiele schades blijven onder dit bedrag. Indien er sprake is van veel toegekende aansprakelijkheidsstellingen kunnen de kosten oplopen. Dit heeft tevens invloed op de aangeboden premiestelling.

Oorzaak:

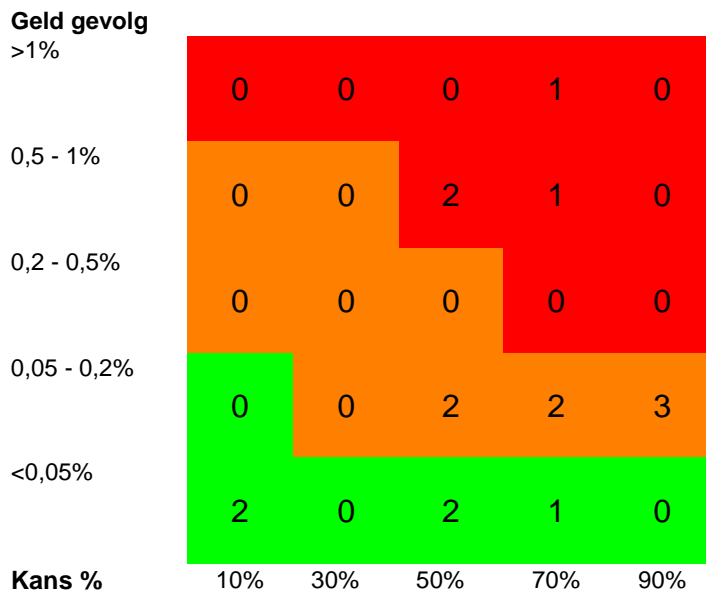
Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is.

Gevolg:

De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij, daarnaast is er ook imagoschade.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concernbreed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

Vrij besteedbaar	
Algemene reserve	5.500.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	6.642.000
Reserve Milieu	10.000
Reserve herstructurering openbaar groen	166.000
Reserve decentralisaties	519.000
Reserve volkshuisvesting	423.000
Totaal	13.260.000

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde jul-17	% Tarief Dalfsen	% Tarief art. 12	Vershil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	3.027.000.000	0,1107	0,1905	0,0827	2.416.000
eigenaar niet-woning	642.500.000	0,1684	0,1905	0,0315	142.000
gebruiker niet-woning	559.500.000	0,1644	0,1905	0,0558	146.000
				Totaal	2.704.000

Op het moment van opstellen (september 2018) van de begroting 2019 waren de definitieve rekentarieven van de gemeente Dalfsen nog niet beschikbaar, daarom zijn de tarieven van 2018 hierin opgenomen. Bij het berekenen van de onbenutte belastingcapaciteit zijn wij volledigheidshalve uitgegaan van de landelijke ontwikkelingen voor woningen en niet-woningen, zoals deze geschetst zijn in de mei circulaire 2018. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2018.

Het totale verwachte weerstandsvermogen 2019 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	13.260.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.704.000
Totaal weerstandsvermogen	15.964.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgevoerd met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde restrisico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 4.086.000. Gelet op het gehanteerde zekerheidspercentage van 90% wordt € 3.677.400 opgenomen als benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2019
Benodigde weerstandscapaciteit	3.677.400
Beschikbare weerstandscapaciteit	15.964.000
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	4,3

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,3 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog.

Ter vergelijking, als de beschikbare weerstandscapaciteit wordt uitgebreid met de reserve grondbedrijf, is de ratio weerstandsvermogen 5.1.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Dit is opgenomen in een ministeriële regeling.

De kengetallen geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

De volgende zes financiële kengetallen worden onderkend:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Structurele exploitatieruimte
5. Grondexploitatie
6. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Financiële kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuld quote	20%	34%	34%	26%	20%	16%
Netto schuld quote gecorrigeerd	10%	24%	25%	18%	12%	10%
Solvabiliteitsratio	59%	58%	59%	59%	59%	59%
Structurele exploitatieruimte	4,86%	-2,29%	0,18%	0,67%	1,55%	1,44%
Grondexploitatie	36%	36%	32%	24%	18%	15%
Belastingcapaciteit	89%	83%	87%	91%	92%	92%

Hieronder treft u voor de begroting per genoemd kengetal een uitleg aan, inclusief de berekening en beoordeling.

1. Netto schuldquote

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Vaste schulden	+	20.522	19.127	17.732	16.336	14.941	13.545
Netto vlottende schuld	+	3.606	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Overlopende passiva	+	3.945	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Financiële activa	-	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen	-	12.152	4.000	4.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	-	255	494	110	2.005	4.351	5.110
Overlopende activa	-	2.277	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Totale baten		65.643	61.301	59.532	61.306	61.920	60.540
Netto schuldquote		20%	34%	34%	26%	20%	16%

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Vaste schulden	+ 20.522	19.127	17.732	16.336	14.941	13.545
Netto vlottende schuld	+ 3.606	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Overlopende passiva	+ 3.945	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Financiële activa	- 6.953	6.301	5.361	4.917	4.388	3.901
Uitzettingen	- 12.152	4.000	4.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	- 255	494	110	2.005	4.351	5.110
Overlopende activa	- 2.277	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
Totale baten	65.643	61.301	59.532	61.306	61.920	60.540
Netto schuldquote gecorrigeerd	10%	24%	25%	18%	12%	10%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente in verhouding veel eigen middelen heeft (ter vergelijking: een ratio van 60% is het gemiddelde van alle gemeenten). De rentelasten en aflossingen drukken dus beperkt op de exploitatie.

3. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. In het bedrijfsleven is dit een veelgebruikte ratio en daar wordt een minimum norm gehanteerd tussen 25% en 40% voor een solvabele vermogenspositie.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Eigen vermogen	50.644	45.752	43.792	41.985	40.368	38.988
Balanstotaal	86.208	79.290	74.065	71.159	68.490	65.940
Solvabiliteitsratio	59%	58%	59%	59%	59%	59%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage, hoe beter voor de weerbaarheid. Een solvabiliteit groter dan 50% is zeer positief te noemen. De gemeente Dalfsen heeft een zeer solvabele vermogenspositie. De gemeente is goed in staat om financiële klappen en risico's op te vangen.

4. Structurele exploitatieruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Structurele lasten	56.321	63.942	60.792	62.339	62.579	61.049
Structurele baten	58.181	60.749	59.192	61.106	61.920	60.540
Structurele toevoegingen aan reserves	804	20	20	20	20	20
Structurele onttrekkingen aan reserves	2.137	1.810	1.730	1.662	1.637	1.400
Totale baten	65.643	61.301	59.532	61.306	61.920	60.540
Structurele exploitatieruimte	4,86%	-2,29%	0,18%	0,67%	1,55%	1,44%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. Dit kengetal laat zien dat de gemeente in staat is de structurele lasten af te dekken met structurele baten. De (meerjaren) begroting is structureel sluitend. Hierin is een positieve ontwikkeling zichtbaar.

5. Grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting in de bijlage 4.2.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bouwgronden in exploitatie	23.653	21.872	19.171	14.971	11.114	9.277
Totale baten	65.643	61.301	59.532	61.306	61.920	60.540
Kengetal Grex	36%	36%	32%	24%	18%	15%

Beoordeling:

Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totaal geraamde baten. Hoe lager dit percentage is, hoe beter voor de financiële weerbaarheid. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. De komende jaren zullen de voorraden gronden afnemen en daarmee zal de kwetsbaarheid worden verminderd.

6. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Definitie:

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	278	302	320	339	350	353
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	139	137	137	137	137	137
Afvalstoffenheffing voor gezin	230	161	174	180	180	180
Totale woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	647	600	631	656	667	670
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	723	721	723	725	727	729
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	89%	83%	87%	91%	92%	92%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt voor een 'gemiddeld gezin' in Dalfsen ruim lager dan het landelijke gemiddelde, ondanks dat een stijging van 6, 6, 3 procent bij de OZB is opgenomen. De gemeente zou meer inkomsten uit belastingen kunnen verwerven. Of dit al dan niet gebeurt is een beleidskeuze.

Samenvatting risicoprofiel

Ten opzichte van de jaarrekening 2017 is er sprake van een wijziging van risico's in de top 10. Het risico 'Project Kulturhus De Spil' is vervallen. Als nieuw risico is opgenomen 'de beperkte beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel'.

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 4,3 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief.

Uit de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio zeer goed te noemen zijn. Tevens is de gemeente in staat de structurele lasten met structurele baten af te dekken en hierin zien we een positieve ontwikkeling. De gemeente heeft bovendien nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties zien we een zeker risico als gevolg van een behoorlijk forse grondpositie, echter door de strakke regie op de grondexploitaties en de jaarlijkse bijstelling verwachten we geen probleem ten aanzien van dit onderwerp. Bovendien is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd. Al met al kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie en een positieve ontwikkeling hierin.